

بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی با جرأت ورزشی و پیشرفت تحصیلی در بین دانش آموزان پایه ششم

محمد جاویدنیا

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش ابتدایی، سمت دبیر آموزش و پرورش

mohamadjaavidnia1394@gmail.com

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی با جرأت ورزشی و پیشرفت تحصیلی در بین دانش آموزان پایه ششم به روش همبستگی انجام رسیده است. به منظور دست یابی به هدف فوق تعداد ۳۲۲ نفر از دانش آموزان پایه با استفاده از نمونه گیری تصادفی طبقه ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه حمایت اجتماعی فیلیپینگ، باوم، گیسریل (۱۹۸۲)، پرسشنامه جرأت ورزشی گمبریل و ریچی (۱۹۷۵) و برای سنجش پیشرفت تحصیلی از میانگین نمرات سه درس علوم تجربی، ریاضی و فارسی دانش آموزان پایه ششم استفاده شد. در این پژوهش پایایی پرسشنامه حمایت اجتماعی با استفاده از آلفای کرونباخ /۷۶ به دست آمد. روایی آن از طریق تحلیل مولفه های اصلی بررسی شد. پایایی پرسشنامه جرأت ورزشی با استفاده از آلفای کرونباخ /۶۵ به دست آمد. روایی آن از طریق تحلیل مولفه های اصلی بررسی شد. از آزمون های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شد.

بر اساس نتایج به دست آمده، بین جرأت ورزشی دانش آموزان با حمایت اجتماعی و مولفه های حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان، حمایت اجتماعی ادراک شده به طور کلی و عقیده راجع به حمایت اجتماعی رابطه معناداری مشاهده شد. همچنین بین حمایت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی، پیشرفت تحصیلی درس فارسی، علوم و ریاضی دانش آموزان رابطه معناداری وجود داشت. بر اساس یافته های دیگر پژوهش، بین جرأت ورزشی با پیشرفت تحصیلی، پیشرفت تحصیلی درس فارسی، علوم و ریاضی دانش آموزان رابطه معناداری وجود داشت.

کلید واژه ها: حمایت اجتماعی، جرأت ورزشی، پیشرفت تحصیلی

مقدمه

حمایت اجتماعی به عنوان شبکه‌ی حمایتی به سیستمی با دامنه‌ی، بزرگ تا کوچک از افراد اشاره دارد که زمان نیاز به کمک، قابل دسترس باشند. حمایت اجتماعی به صورت حمایت دریافتی و ادراک شده مفهوم سازی می‌شود. حمایت اجتماعی دریافتی، اعمالی را در بر می‌گیرد که به وسیله‌ی اعضای شبکه‌ی اجتماعی انجام می‌شود تا به فردی که نیاز دارد، کمک شود. حمایت اجتماعی ادراک شده، مفهومی است که به ارزیابی‌های ذهنی افراد درباره‌ی روابط و رفتارهای حمایتی اشاره دارد (ساراسون، ساراسون و پیرس^۱، ۱۹۹۰). تعاریف متعدد درباره‌ی حمایت اجتماعی نشان می‌دهد که این مفهوم دارای انواع ایزاری، هیجانی، اطلاعاتی و ملموس است (شربورن و استوارت^۲، ۱۹۹۱).

همچنین حمایت اجتماعی شامل منابع اجتماعی است که افراد آماده‌ی دریافت آن هستند تا روابطشان را بهبود بخشند (لورا، گراهام و ناومی^۳، ۲۰۰۷). در حقیقت، حمایت اجتماعی عبارت است از محتوای کارکردی روابط که میتوان آن را در چهار گروه از رفتارهای حمایتی قرار داد: پشتیبانی عاطفی شامل احساس همدردی، دوست داشتن، اعتماد و توجه که رابطهای قوی با سلامتی دارد، حمایت مادی شامل کمک مادی و خدماتی به شخص نیازمند، حمایت اطلاعاتی مشتمل بر توصیه‌ها، پیشنهادات و اطلاعاتی که شخص از آن در رویارویی با مشکلات استفاده میکند و حمایت ارزیابی که عبارت است از در دسترس گذاشتن اطلاعات سودمند برای خودارزیابی. حمایت اجتماعی دارای قدرت مهارکنندگی استرسهای شغلی است و در سازگاری با استرسها نقش تسهیل کننده دارد (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۰).

منظور از حمایت اجتماعی، قابلیت و کیفیت ارتباط با دیگران است. که منابعی را در مواقع مورد نیاز فراهم می‌کنند. حمایت اجتماعی یک کمک دوجانبه است که سبب ایجاد خودپنداره مثبت، خویشتنداری، احساس عشق و حرمت نفس می‌شود و در همه این موارد به فرد فرصت خودشکوفایی و رشد می‌دهد (بهروزی، شهنی بیلاق و پورسید، ۱۳۹۱).

کوب^۴ (۱۹۷۶) برای اولین بار حمایت اجتماعی را به عنوان آگاهی تعریف کرد که به واسطه‌ی آن فرد باور می‌کند که مراقبت شده و دوست داشته می‌شود، دارای ارزش، اعتبار و احترام است، و متعلق به شبکه‌ی ای از ارتباطات و تعهدات دوسویه می‌باشد (به نقل تمنایی فر، لیث و منصوری نیک، ۱۳۹۲). دیگر محققان حمایت اجتماعی را تبادلات بین فردی می‌دانند که شامل عاطفه، تأیید و تصدیق، مساعدت و یاری، تشویق و اعتبار دادن به احساسات است (ابی^۵، ۱۹۹۳).

اغلب ادراک حمایت اجتماعی را محصولی از فعالیت‌های اجتماعی می‌دانند که از خلال مشارکت در وظایف، دادن چیزهای ضروری و مساعدت شناختی، فراهم کردن آرامش عاطفی، احساس چیرگی شخصی را ارتقاء می‌بخشد (کاپلان^۶ ۱۹۷۴ به نقل از هوب فول و وکس^۷، ۱۹۹۲).

ساراسون و ساراسون^۴ (۱۹۹۲) دو تن از برجسته‌ترین پژوهشگران معاصر ادراک حمایت اجتماعی را چنین تعریف کرده‌اند: «این احساس که دیگران آدم را دوست دارند و برای او ارزش قائل‌اند و آماده‌اند که در صورت لزوم به او کمک کنند و پشتوانه عاطفی باشند». این موارد روشن می‌سازد که ادراک حمایت اجتماعی نه تنها باعث افزایش رضایت از زندگی می‌شوند؛ بلکه می‌تواند عامل مهمی در پیشبرد اهداف و رسیدن به رشد و تعالی باشد و نتیجه این کار نیز

¹ Sarason, Sarason, & Pierce

² Sherbourne & Stewart

³ Laura, Graham & Naomi

⁴ Cobb

⁵ Abby

⁶ Kaplan

⁷ Hobfoll & vanx

داشتن افرادی است که از سلامت روانی برخوردار بوده و باعث پیشرفت جامعه می‌شوند (ترجمه نجاریان، اصغری مقدم و دهقانی، ۱۳۸۱).

پژوهشها نشان داده اند که حمایت اجتماعی مطلوب می‌تواند احساس تنهایی را کاهش داده (پاموکو و میدان^۸، ۲۰۱۰).

روزنفلد، ریچمن و باون^۹ (۲۰۰۰) معتقدند دانش آموزشی که والدین، دوستان و معلمان خود را حمایت کننده ادراک می‌کنند، در مدرسه رفتارهای مثبت بیشتری دارند. اگرچه به نظر می‌رسد حمایت ادراک شده از سوی معلم شرط لازم برای پیامدهای تحصیلی مثبت است اما شرط کافی نیست. بنابراین پیامدهای رفتاری مثبت هنگامی افزایش می‌یابد که حمایت از سوی معلمان به همراه حمایت از سوی والدین و دوستان ادراک شود.

حمایت اجتماعی دارای دو شکل عاطفی و ابزاری است. حمایت اجتماعی عاطفی را می‌توان ایجاد نوعی رابطه صمیمی و با محبت با افراد دانست و مراد از حمایت اجتماعی ابزاری ارایه خدمات، کمک در فعالیت‌ها، دادن پول و سایر کمک‌هایی است که در اختیار افراد قرار می‌گیرد. اعضاء خانواده همواره به عنوان مهم‌ترین منبع حمایت اجتماعی ابزاری به شمار می‌روند، درحالی‌که دوستان کمتر چنین حمایتی را فراهم می‌سازند. از سوی دیگر حمایت عاطفی هم از سوی اعضاء خانواده و هم، از سوی دوستان بروز می‌کند (روک و ایتوارت^{۱۰}، ۱۹۹۹؛ به نقل زکی، ۱۳۸۷).

از جمله متغیری که با حمایت اجتماعی ارتباط دارد جرات ورزی می‌باشد. پژوهش‌ها نشان داده است که بین حمایت اجتماعی با جرات ورزی رابطه وجود دارد. دیپ (۲۰۰۸). در پژوهشی به این نتیجه رسید دانش آموزشی که آموزش مهارت‌های جرات ورزی دریافت می‌کنند، از توانایی حمایت اجتماعی بالاتری در شرایط تنش‌زا برخوردار هستند (نقل از خدابخشی کولایی و همکاران، ۱۳۹۲).

هدف از آموزش جرات ورزی این است که به افراد کمک کند تا دیدشان را نسبت به خود تغییر دهند، ابراز وجودشان را افزایش دهند، به طور معقولی خلق و خو و افکارشان را بیان کنند و از این طریق بر اعتماد به نفس خود بیفزایند. این آموزش به طور گسترده‌ای برای سنین مختلف و با پیش زمینه‌های متفاوت مورد استفاده قرار گرفته است (ربیعی و همکاران، ۱۳۹۲). آموزش برنامه جرات ورزی یکی از مهارت‌های زندگی است که باعث عزت نفس، بیان منطقی افکار و احساسات، کاهش اضطراب، استرس، افسردگی، بهبود مهارت‌های ارتباطی-اجتماعی و ملاحظه حقوق دیگران و در عین حال، گرفتن حق خود و در نهایت افزایش میزان رضایت از زندگی و شادکامی می‌شود (ربیعی و همکاران، ۱۳۹۲). جرات ورزی یا به عبارتی آموزش این وجه از مهارت‌های اجتماعی، رویکردی رفتاری است که امروزه رواج بسیاری یافته است و مخصوصاً برای افرادی که مشکلات بین فردی دارند مفید است (ربیعی و همکاران، ۱۳۹۲).

بای و همکاران (۱۳۹۱) جرات ورزی را تحت عنوان توانایی افراد در جهت اعمال علائق خودش و ایستادگی بر آن، بدون داشتن اضطراب و ابراز حقوق خود بدون زیر پا گذاشتن حقوق دیگران تعریف میکنند.

اکثر پژوهشگران جرات ورزی را به اعمال رجحانها، خواسته‌ها و احقاق حقوق و بیان عواطف خود با ملاحظه و در نظر گرفتن این حقوق، رجحان‌ها، خواسته‌ها و عواطف در دیگران تعریف کرده‌اند. بنابراین جرات ورزی از نظر بیان خواسته‌های منطقی و ابراز احساسات متناسب دارای جنبه ابرازی است و از نظر خودداری و بازداری از نادیده انگاشتن و بی‌توجهی به این خواسته‌ها و احساسات در دیگران دارای جنبه اجتنابی است از این دیدگاه در میان دو دسته عمده از رفتارهای غیر جرات ورزانه یعنی رفتارهای انفعالی و پرخاشگرانه قرار می‌گیرد. به بیان دیگر جرات ورزی رفتاری است که شخص را قادر می‌سازد به نفع خود عمل کند بدون هرگونه اضطرابی روی پای خود بایستد

⁸ Pamukçu & Meydan

⁹ Rosenfeld, Richman, & Bowen

¹⁰ Rook & tuarte

احساسات واقعی خود را صادقانه ابراز کند و با توجه نمودن به حقوق دیگران حق خود را بگیرد (یاوریان، سهرابی و یاوریان، ۱۳۸۹).

انجام پژوهش‌های عملی و بالینی در مورد مفهوم جرات ورزی و ویژگی‌های آن و همین طور آموزش و درمان رفتارهای غیر جرئت ورزانه، بیشتر به کارهای ولپه مربوط است که به شرح مفصل جرئت ورزی پرداخته‌وی در توصیف و تبیین این مفهوم به تضاد میان بارز ساختن هیجان خشم و بازداری از اضطراب، توجه خاصی نشان می‌داد. وی اولین دانشمندی بود که اصطلاح جرئت ورزی را به کار برد و آموزش آن را مدنظر قرار داد (هربرت و پریچارد^{۱۱}، ۲۰۰۴). روان شناسان معتقد هستند افراد کم جرئت نمی‌توانند به صورت مناسب با اطرافیان خود تعامل داشته باشند. این افراد احساس گناه بی اعتمادی و سلطه پذیری در روابط اجتماعی را تجربه میکنند و ترس، اضطراب و افسردگی از خود نشان می‌دهند (وان گاندی^{۱۲}، ۲۰۰۲).

بر این اساس جرأت ورزی به معنی احترام گذاشتن به خود و دیگران است. به این معنی که عقاید، باورها، افکار و احساسات ما و دیگران به یک اندازه از اهمیت برخوردار است و همه ما شایسته ی دریافت احترام از طرف دیگران هستیم اما گاهی لازم است آنها را از این حقیقت آگاه سازیم (اسدی و رضایی، ۱۳۸۸). لنگ و جاکوبسکی (۱۹۷۶) مهارت جرات ورزی را شامل گرفتن حق خود و ابزار افکار، احساسات و اعتقادات خویش، به نحوی مناسب مستقیم و صادقانه می‌دانند، به نحوی که حقوق دیگران را پایمال نکنیم. جرات ورزی قادر است نوجوانان دچار آسیب های دیداری را در سازگاری اجتماعی و غلبه بر شرایط ناخوشایند که آنها را احاطه می‌کند یاری دهد (به نقل از اسدی و رضایی، ۱۳۸۸).

از جمله متغیرهای دیگری که با حمایت اجتماعی ارتباط دارد پیشرفت تحصیلی می‌باشد. زیرا یکی از مشکلات شایع نظام آموزشی در بسیاری از کشورهای جهان، پدیده‌ی افت تحصیلی است که زیان‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی زیادی متوجه دولت‌ها و خانواده‌ها می‌کند. تلاش برای شناسایی عوامل مهم در پیشرفت تحصیلی و ارائه‌ی راهبردها و انجام اقداماتی در جهت کاهش خسارات ناشی از افت تحصیلی، مستلزم تحقیقات بسیار در این زمینه است (توسلی، ۱۳۸۲).

موضوع شیوه های جلوگیری از افت تحصیلی دانش آموزان و پیشرفت آموزشی آن‌ها به منظور کاهش هزینه ها و افزایش بهره وری و کارایی نظام آموزشی در سه دهه اخیر به یکی از مهم ترین مباحث نظام آموزشی ما تبدیل شده است. به عبارتی در حال حاضر همه مسؤولان نظام آموزشی و بسیاری از اولیا و دانش آموزان گاه به نحوی با این معضل آموزشی درگیر هستند که تحقیقاتی که پژوهشگران انجام داده اند یا هم اکنون نیز انجام می‌دهند و بحث های فراوانی که روانشناسان، مشاوران و متخصصان تعلیم و تربیت در این راستا دارند، صرفاً به همین جهت است که شاید با شناخت مساله و کشف راه حل های اساسی ریشه ی این معضل برای همیشه خشکانده شود یا از بین برود (عارفی، ۱۳۸۳). مک‌کلند نخستین کسی بود که با همکارانش درباره‌ی ماهیت و اندازه‌گیری انگیزه‌ی پیشرفت مطالعه کرد. وی شرایطی را در ایجاد انگیزه‌ی موفقیت دخیل می‌داند که برخی از آن‌ها عبارتند از: شخصیت و سبک تدریس معلم، آموزش در خانواده، طبقه‌ی اجتماعی والدین، ایدئولوژی و...

یکی از ابعاد پیشرفت در آموزش و پرورش، پیشرفت تحصیلی است که مفهوم آن معلومات یا مهارت‌های اکتسابی عمومی یا خصوصی در موضوع درسی است که معمولاً به وسیله‌ی آزمایش‌ها یا نشانه‌ها یا هر دو- که معلمین و اساتید برای دانش آموزان وضع می‌کنند- اندازه‌گیری می‌شود (شعاری نژاد، ۱۳۶۴).

آموزش و پرورش، همواره با مشکلاتی در زمینه‌ی محدودیت‌های آموزش و پژوهش روبه رو بوده است و تحقق اهداف از پیش تعیین شده تا حد زیادی بستگی مستقیم به میزان موفقیت دانش آموزان دارد. دانش آموزان، بنابه دلایلی، از

¹¹ Heriot, S & Pritchard

¹² van Gundy

امکانات آموزشی و پژوهشی به‌طور یک‌سان برخوردار نیستند؛ به‌طوری‌که در بیش‌تر مدارس، همه‌ساله دانش‌آموزانی وجود دارند که به‌دلیل عدم موفقیت در تحصیل، با مشکلاتی روبه‌رو هستند (شریفیان ۱۳۸۱). با توجه به آنچه که در بالا گفته شد هدف این پژوهش بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی با جرات ورزی و پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان پایه ششم می‌باشد.

بدین منظور فرضیه‌های زیر تدوین شده است:

- ۱- بین حمایت اجتماعی با جرات ورزی دانش‌آموزان پایه ششم رابطه وجود دارد.
- ۲- بین حمایت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم رابطه وجود دارد.

روش

باتوجه به ماهیت این پژوهش که به‌دنبال بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی با جرات ورزی و پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان پایه ششم می‌باشد. روش آن توصیفی از نوع همبستگی و به‌شکل میدانی، به‌وسیله پرسشنامه حمایت اجتماعی، جرات ورزی و میانگین دروس فارسی، علوم و ریاضی می‌باشد. جامعه مورد بررسی عبارت است از کلیه دانش‌آموزان پسر پایه ششم مقطع ابتدایی که در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ در شهرستان خواف مشغول به تحصیل می‌باشند. که تعداد آن‌ها شامل ۲۰۰۰ دانش‌آموز پسر را در برمی‌گیرد. حجم نمونه مورد نظر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و با استفاده فرمول تعیین حجم نمونه مورگان و کرجسی ۳۲۲ دانش‌آموز در نظر گرفته شد.

ابزار پژوهش

۱- مقیاس حمایت اجتماعی فیلمینگ و همکاران: مقیاس حمایت اجتماعی که توسط فیلمینگ، باوم، گیسریل (۱۹۸۲) تهیه گردیده دارای یک فرم کوتاه دارای ۶ ماده و یک فرم بلند دارای ۲۵ ماده است. در این پژوهش از فرم بلند استفاده خواهد شد که دارای ۵ مقیاس فرعی است که عبارتند از: ۱- حمایت اجتماعی ادراک‌شده از طرف خانواده شامل هفت ماده؛ ۲- حمایت ادراک‌شده از طرف دوستان شامل سه ماده؛ ۳- حمایت ادراک‌شده از طرف همسایگان چهارماده؛ ۴- حمایت اجتماعی ادراک‌شده به‌طورکلی شش ماده؛ ۵- عقیده راجع به حمایت اجتماعی شامل پنج ماده. نمره‌گذاری آن به‌صورت ۷ درجه است. این مقیاس زیرنظر دکترهومن، دکتر دژکام، دکتر زمانی از انگلیسی به فارسی ترجمه اعتبار یابی شده است (آخوندی، ۱۳۷۶ به نقل از خویشتن‌دار ۱۳۸۵).

دان و همکاران پایایی این پرسشنامه را با روش تحلیل عاملی برای هر یک از خرده مقیاس‌های ادراک‌شده به‌طورکلی، خانواده و دوستان به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۸۷ و ۰/۹۱ به دست آورده‌اند (همان)

حسینی (۱۳۷۵) در مطالعه‌ای بر روی ۲۳۵ نفر از دانش‌آموزان دبیرستانی ضمن بررسی ارتباط حمایت اجتماعی با سازگاری فردی پایایی این مقیاس را با روش نمره‌گذاری ۰ و ۱ از طریق آلفای کرونباخ برابر ۰/۶۸۶ به دست آورده‌اند (همان).

در این پژوهش پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۶ به دست آمد که این ضرایب برای هر یک از خرده مقیاس‌ها با استفاده از آلفای کرونباخ به ترتیب برای حمایت ادراک‌شده از طرف خانواده ۰/۶۹، حمایت ادراک‌شده از طرف دوستان ۰/۷۱، حمایت ادراک‌شده از طرف همسایگان ۰/۷۰، حمایت اجتماعی ادراک‌شده به‌طور کلی ۰/۷۹ و عقیده راجع به حمایت اجتماعی ۰/۶۹ گزارش شده است.

و روانی آن با ۵ خرده مقیاس (حمایت ادراک‌شده از طرف خانواده، حمایت ادراک‌شده از طرف دوستان، حمایت ادراک‌شده از طرف همسایگان، حمایت اجتماعی ادراک‌شده به‌طور کلی و عقیده راجع به حمایت اجتماعی) با روش تحلیل مولفه‌های اصلی مورد تحلیل قرار گرفت. قبل از اجرای تحلیل مولفه‌های اصلی مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی مورد سنجش قرار گرفت. بررسی ماتریس همبستگی وجود ضرایب ۰/۳ و بالاتر را نشان داد. ارزش کاریز-

مایر- الکین ۰/۶۹ بود که این مقدار بیشتر از مقدار پیشنهادی ۰/۶ می باشد. آزمون کرویت بارتلت در سطح $(p < 0/05)$ معناداری باشد. که عامل یابی ماتریس همبستگی را مورد تأیید قرار می داد. تحلیل مولفه های اصلی وجود ۵ خرده مقیاس با ارزش های ویژه بیشتر از ۱ را نشان داد که به ترتیب ۱۹/۳۵، ۱۷/۵۸، ۱۴/۹۵، ۱۰/۶۹، ۶/۴۱ واریانس را تبیین می کند. این پنج مولفه در مجموع ۶۸/۹۸ از واریانس ها را پیش بینی می کند.

۲- مقیاس جرأت ورزی: در این پژوهش برای اندازه گیری جرأت ورزی از پرسشنامه گمبیریل و ریچی ۱۹۷۵، به نقل از ترکمن و ملایری، (۱۳۸۲) به کار گرفته است. این مقیاس حاوی ۴۰ ماده است که هر ماده یک موقعیت خاص را که مستلزم رفتار جرأت ورزانه است نشان میدهد. پرسشنامه جرأت ورزی دارای دو قسمت است. یک قسمت به اندازه گیری درجه یا میزان ناراحتی فرد اختصاص دارد و قسمت دیگر آن احتمال بروز رفتار جرأت ورزانه را مورد سنجش قرار می دهد. که در این پژوهش از مقیاس جرأت ورزی که درجه یا میزان ناراحتی فرد را اندازه گیری می کند استفاده شده است. روایی عاملی ماده های مختلف مقیاس بین ۰/۳۹ تا ۰/۷۰ و ضریب پایایی آن ۰/۸۱ گزارش شده است. لازم به ذکر است که همبستگی نمره های این مقیاس با نتایج ارزیابی مشاهده گرانی که ایفای نقش نمونه ای از آزمودنیها را در پژوهشی در تهران مورد مشاهده قرار داده اند (ترکمن و ملایری، ۱۳۸۲) مطلوب برآورده شده است. همچنین ضریب بازآزمایی این مقیاس توسط بهرامی (۱۳۷۵) برای درجه ناراحتی و احتمال بروز رفتار جرأت ورزانه به ترتیب ۰/۷۱ و ۰/۸۸ گزارش شده است. در پژوهش رحیمی، حقیقی، مهرابی زاده، هنرمند و بشلیده (۱۳۸۰) ضریب پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای دو قسمت مقیاس به ترتیب ۰/۷۱ و ۰/۷۲ محاسبه شده است.

در این پژوهش پایایی پرسشنامه جرأت ورزی با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۶۵ به دست آمد. و روایی آن با روش تحلیل مؤلفه های اصلی مورد تحلیل قرار گرفت. قبل از اجرای تحلیل مؤلفه های اصلی مناسب بودن داده ها برای تحلیل عاملی مورد سنجش قرار گرفت. بررسی ماتریس همبستگی وجود ضرایب ۰/۳ و بالاتر را نشان داد. ارزش کاریز- مایر- الکین ۰/۵۳ بود که این مقدار بیشتر از مقدار پیشنهادی ۰/۶ می باشد. آزمون کرویت بارتلت در سطح $(p < 0/05)$ معناداری باشد؛ که عامل یابی ماتریس همبستگی را مورد تأیید قرار می داد. تحلیل عاملی وجود ارزش های ویژه بیشتر از ۱ را نشان داد که در مجموع ۶۷/۰۳۲ درصد از واریانس ها را پیش بینی می کند

۳- پیشرفت تحصیلی: برای سنجش پیشرفت تحصیلی در این پژوهش از میانگین نمرات سه درس علوم تجربی، ریاضی و فارسی دانش آموزان پایه ششم استفاده خواهد شد.

یافته ها

بین حمایت اجتماعی با جرأت ورزی دانش آموزان پایه ششم رابطه وجود دارد.

جدول ۱- همبستگی حمایت اجتماعی با جرأت ورزی دانش آموزان

مولفه ها	حمایت اجتماعی	حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده	حمایت ادراک شده از طرف دوستان	حمایت ادراک شده از طرف همسایگان	حمایت اجتماعی ادراک شده به نظر کلی	فهرده راجع به حمایت اجتماعی
	R	R	R	R	R	
جرأت ورزی	۰/۱۳۱*	۰/۱۵۹**	۰/۱۱۱*	۰/۱۶۰**	۰/۱۶۲**	۰/۱۴۵**

** $p < 0/01$

* $p < 0/05$

باتوجه به جدول ۱، مشاهده می شود که بین جرأت ورزی با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان، حمایت

اولین همایش ملی اسلام و سلامت روان - اردیبهشت ۱۳۹۴

اجتماعی ادراک شده به طور کلی و عقیده راجع به حمایت اجتماعی همبستگی مثبت وجود دارد که این همبستگی ها از نظر آماری در سطح ($p < 0.05$) معنادار می باشد.
- بین حمایت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم رابطه وجود دارد.

جدول ۲- همبستگی حمایت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

مولفه ها	حمایت اجتماعی	حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده	حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان	حمایت ادراک شده از طرف همسایگان	حمایت اجتماعی ادراک شده	عقیده راجع به حمایت اجتماعی
	R	R	R	R	R	R
پیشرفت تحصیلی	*/۱۱۹	*/۲۴۵	*/۱۸۶	*/۱۱۳	*/۱۱۷	*/۰۴۸
پیشرفت تحصیلی فارسی	*/۱۸۲	*/۳۵۴	*/۱۷۰	-/۰۷۶	*/۲۸۴	*/۰۳۴
پیشرفت تحصیلی علوم	*/۳۴۵	*/۲۴۵	*/۲۰۸	*/۰۲۳	*/۰۴۵	*/۰۵۶
پیشرفت تحصیلی ریاضی	*/۲۵۶	*/۳۷۴	*/۰۶۵	*/۰۸۸	*/۳۸۶	*/۴۱۲

** $p < 0.01$

* $p < 0.05$

باتوجه به جدول ۲، مشاهده می شود که:

بین پیشرفت تحصیلی با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان همبستگی مثبت وجود دارد که این همبستگی ها از نظر آماری در سطح ($p < 0.05$) معنادار می باشد. و با حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان، حمایت اجتماعی ادراک شده و عقیده راجع به حمایت اجتماعی از نظر آماری در سطح ($p > 0.05$) معناداری وجود ندارد. بین پیشرفت تحصیلی درس فارسی با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان و حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان همبستگی مثبت وجود دارد که این همبستگی ها از نظر آماری در سطح ($p < 0.05$) معنادار می باشد. و با حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان و عقیده راجع به حمایت اجتماعی از نظر آماری در سطح ($p > 0.05$) معناداری وجود ندارد. بین پیشرفت تحصیلی درس ریاضی با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از نظر آماری در سطح ($p < 0.05$) معنادار می باشد. و با حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان، حمایت اجتماعی ادراک شده و عقیده راجع به حمایت اجتماعی همبستگی مثبت وجود دارد که این همبستگی ها از نظر آماری در سطح ($p < 0.05$) معنادار می باشد. و با حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان از نظر آماری در سطح ($p > 0.05$) معناداری وجود ندارد.

۳- بین جرأت ورزی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم رابطه وجود دارد.

جدول ۳- همبستگی جرأت ورزی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

مولفه ها	پیشرفت تحصیلی	پیشرفت تحصیلی درس فارسی	پیشرفت تحصیلی درس علوم	پیشرفت تحصیلی درس ریاضی

	R	R	R	
**/۲۸۸	**/۱۵۱	**/۱۹۳	**/۱۱۲	جرات ورزی

** p < / . ۰۱

** = p < / . ۰۵

باتوجه به جدول ۳، مشاهده می‌شود که

بین جرات ورزی با پیشرفت تحصیلی، پیشرفت تحصیلی درس فارسی، پیشرفت تحصیلی درس علوم و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی همبستگی مثبت وجود دارد که این همبستگی‌ها از نظر آماری در سطح ($p < ۰/۰۵$) معنادار می‌باشد

نتیجه‌گیری

بین حمایت اجتماعی با جرات ورزی دانش‌آموزان پایه ششم رابطه وجود دارد. نتایج ضریب همبستگی نشان می‌دهد که بین جرات ورزی با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان، حمایت اجتماعی ادراک شده به طور کلی و عقیده راجع به حمایت اجتماعی همبستگی مثبت وجود دارد که معنادار می‌باشد. نتایج فرضیه این پژوهش‌های فتح آبادی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود که انجام دادند یافته‌ها حاکی از آنند که حمایت اجتماعی می‌تواند عامل حفاظت‌کننده ای در مقابل نگرانی در سنین نوجوانی باشد. افزون بر این، خانواده و همسالان می‌توانند در برنامه‌های پیشگیرانه و درمانی برای کاهش و درمان نگرانی، تاثیرگذار باشند. پورحسین و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود بیان می‌کنند که، سلامت روان دانشجویان پسر بهتر از دختران بوده و رابطه مستقیم و معناداری بین میزان حمایت اجتماعی و سلامت روان مشاهده شده است. این در حالی است که بین سلامت روان با میزان دین‌داری و طبقه اجتماعی رابطه معناداری مشاهده نشده است. علاوه بر این، دانشجویان دختر، دانشجویان متعلق به طبقات اجتماعی بالاتر، و دانشجویان دین‌دارتر، حمایت اجتماعی بالاتری را ادراک و گزارش کرده بودند. مرتضوی (۱۳۸۳) در تحقیقی با عنوان «روابط متقابل بین خودکارآمد پنداری و ادراک حمایت از سوی خانواده، معلمان و دوستان نزدیک، در ارتباط با رضایت از زندگی در نمونه‌هایی از دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران» انجام گرفت نتایج زیر به دست آمد. یافته‌های پژوهش نشان دادند که بین خودکارآمدی شخصی و جمعی با رضایت از زندگی روابط مستقیم و معناداری وجود دارد و نتایج نشان داد که دختران بیشتر از پسران از خانواده حمایت اجتماعی دریافت می‌کنند و از نظر رضایت از زندگی بیشترین رضایت را دانش‌آموزان مدارس غیرانتفاعی و کمترین رضایت را دانش‌آموزان مدارس تیزهوش ابراز می‌دارند و دانش‌آموزان مدارس دولتی در حد متوسط بالا قرار دارند. در یک بررسی لوری جای (۲۰۰۳) به بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی و بهزیستی در افراد پا به سن گذاشته پرداخت. هدف این پژوهش بررسی تأثیر حمایت اجتماعی دریافت شده از سوی همسر، فرزندان و دوستان و رضایت از زندگی افراد ۶۵ ساله و بالاتر بود نتایج نشان داد که افرادی که حمایت اجتماعی زیادی را از همسر و دوستان خود به دست می‌آورند نمره بالایی را در مقیاس رضایت از زندگی کسب می‌کنند. همچنین نتایج نشان داد که حمایت اجتماعی خانواده تأثیر معناداری بر روی رضایت از زندگی دارد. طبق تحقیقی که توسط پریس (۲۰۰۰) صورت گرفت مشخص شد که حمایت اجتماعی می‌تواند نقش مهمی در جلوگیری از افسردگی فرد و کاهش استرس‌های فردی داشته باشد. (به نقل از معینی ۱۳۸۱) همخوانی دارد.

بین حمایت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم رابطه وجود دارد. نتایج نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان همبستگی مثبت وجود دارد که معنادار می‌باشد. و با حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان، حمایت اجتماعی ادراک شده و عقیده راجع به حمایت اجتماعی معناداری وجود ندارد. بین پیشرفت تحصیلی درس فارسی با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف

دوستان و حمایت اجتماعی ادراک شده همبستگی مثبت وجود دارد که معنادار می باشد. و با حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان و عقیده راجع به حمایت اجتماعی معناداری وجود ندارد. بین پیشرفت تحصیلی درس علوم با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان همبستگی مثبت وجود دارد که معنادار می باشد. و با حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان، حمایت اجتماعی ادراک شده و عقیده راجع به حمایت اجتماعی معناداری وجود ندارد. بین پیشرفت تحصیلی درس ریاضی با حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده و عقیده راجع به حمایت اجتماعی همبستگی مثبت وجود دارد که معنادار می باشد. و با حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان، حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همسایگان وجود ندارد. نتایج این فرضیه با پژوهش‌های کدیور (۱۳۸۱) مطالعه‌ای با عنوان بررسی نقش باورهای خودکارآمدی، خودگردانی و هوش در پیشرفت درسی دانش‌آموزان دبیرستانی بر روی ۱۴۰۰ دانش‌آموز انجام شد نتایج حاکی از آن بود که متغیرهای هوش، خودگردانی، باورهای خودکارآمدی به ترتیب در پیش بینی پیشرفت تحصیلی نقش دارند. نامداری و احمدی (۱۳۹۰) پژوهشی با عنوان رابطه‌ی بین خودکارآمدی و اهمالکاری با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ انجام داده‌اند. تحلیل داده‌ها نشان داد که بین خودکارآمدی و اهمالکاری در سطح معناداری ۰۵/۰ همبستگی منفی وجود دارد و بین خودکارآمدی و پیشرفت تحصیلی در سطح ۰۱/۰ همبستگی معنادار مثبت وجود دارد، همچنین بین اهمالکاری و پیشرفت تحصیلی در سطح ۰۱/۰ همبستگی معنادار در جهت منفی وجود دارد. شادمرادللو (۱۳۸۳) در تحقیقی با عنوان مقایسه هوش هیجانی و هوش شناختی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پیش دانشگاهی شهر تهران نتایج زیر را به دست آورد. یافته‌ها نشان دادند که توان پیش بینی هوش هیجانی در پیشرفت تحصیلی تقریباً دو برابر هوش شناختی است همخوانی دارد.

بین جرأت ورزی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم رابطه وجود دارد. نشان می‌دهد که بین جرأت ورزی با پیشرفت تحصیلی، پیشرفت تحصیلی درس فارسی، پیشرفت تحصیلی درس علوم و پیشرفت تحصیلی درس ریاضی همبستگی مثبت وجود دارد که معنادار می باشد. نتایج این فرضیه با پژوهش‌های احمدی (۱۳۸۰) به بررسی وضعیت خودپنداره در دانش‌آموزان دوره متوسط و رابطه آن با حمایت اجتماعی ادراک شده در مدرسه پرداخته است. این پژوهش بیانگر این است که میان نمونه‌های دو جنس از نظر میزان ادراک حمایت اجتماعی از سوی مدرسه تفاوت معنی داری وجود دارد. در این پژوهش رابطه مثبت معنی داری میان ادراک "حمایت اجتماعی" و خودپنداره مشاهده شده است. پژوهش لین و همکاران (۲۰۰۴) نشان داده اند که آموزش جرأت ورزی به بهبود ابراز وجود، عزت نفس، تعاملات میان فردی و مهارت‌های ارتباطی می انجامد و اضطراب اجتماعی را کاهش می دهد. پژوهش‌های نوتا و سورسی (۲۰۰۳) روی گروهی از دانش‌آموزان و دانشجویانی که از اضطراب بالا و کم جرأتی رنج می بردند، نشان داده است که تأثیر آموزش جرأت ورزی در گروه‌های آزمایشی نسبت به گروه‌های شاهد بیشتر بوده و سبب کاهش اضطراب و افزایش جرأت ورزی شده است همخوانی دارد.

با توجه به یافته‌های این پژوهش توصیه می شود:

- ۱- پیشنهاد می شود در صورت امکان سازمان آموزش و پرورش و آموزش عالی برنامه‌هایی برای ادراک حمایت اجتماعی و جرأت ورزی دانش‌آموزان و در نتیجه برای کمک به پیشرفت دانش‌آموزان و دانشجویان تدوین کنند.
- ۲- به معلمان توصیه می شود در کلاسهای تدریس خود از روشها و برنامه‌هایی استفاده کنند تا بتوانند ادراک حمایت اجتماعی دانش‌آموزان را افزایش دهند.
- ۳- مدارس در برنامه‌های مشاوره‌ای خود برنامه‌هایی را برای کمک به خانواده‌ها در جهت افزایش حمایت از فرزندانشان تدوین کنند.

۴- از آنجا که حمایت اجتماعی دارای انواع متفاوتی است هنگام اعمال حمایت اجتماعی باید به مسئله فردی توجه شود، زیرا گاهی فرد دارای مشکل، فقط به حمایت خاصی نیاز دارد، مثلاً محبت کردن یا حمایت عاطفی نمیتواند مشکل کسی را که نیاز مالی دارد حل کند. بنابراین با توجه به مسائل افراد باید از آنها حمایت شود.

۵- برای مشخص شدن انتظارات حمایتی نوجوانان از خانواده، دوستان و سایر افراد مهم در زندگی برنامه های آموزشی مورد نیاز است. این برنامه ها می توانند به گونه ای تنظیم شوند که به نوجوانان آموزش دهند چگونه درخواستهای حمایتی مورد نیاز خود را مطرح نمایند.

منابع

- ابراهیمی، احترام؛ مردانی حموله، مرجان؛ حیدری، هایده و محبوبی، محمد (۱۳۹۰). حمایت اجتماعی درک شده در بعد پشتیبانی عاطفی. مجله اخلاق و تاریخ پزشکی، ۱، ۸۴-۸۸.
- احمدی، علی اصغر (۱۳۸۰) بررسی وضعیت خودپنداره در دانش آموزان دوره متوسطه و رابطه آن با حمایت اجتماعی ادارک شده در مدرسه. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم تهران.
- اسدی، جوانشیر و رضایی، رقیه (۱۳۸۸). بررسی و مقایسه جرات ورزی، اضطراب، افسردگی و فشار روانی در افراد نابینا و بینا. تعلیم و تربیت استثنایی، ۹۳، ۹۳.
- بای، فاطمه؛ بهرامی، فاطمه؛ فاتحی زاده، مریم؛ احمدی، احمد (۱۳۹۱). بررسی نقش جرات ورزی و خودآگاهی در پیش بینی عملکرد جنسی زنان. اندیشه و رفتار، ۲۶، ۷-۲۰.
- بهروزی، ناصر؛ شهنی بیلاق، منیجه و پورسید، مهدی (۱۳۹۱). رابطه کما لگرایی، استرس ادراک شده و حمایت اجتماعی با فرسودگی تحصیلی. راهبرد فرهنگ، ۲۰، ۸۵-۹۹.
- تمنائی فر، محمدرضا؛ لیث، حکیمه و منصوری نیک، اعظم (۱۳۹۲). رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با خودکارآمدی در دانش آموزان. مجله روان شناسی اجتماعی، ۲۸، ۳۱-۳۹.
- توسلی، غلامعباس (۱۳۸۳). بررسی کمیت و کیفیت آموزش عالی ایران، مجموعه مقالات اولین همایش ملی طرح مسایل جامعه‌شناسی ایران، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- خدابخشی کولایی، آناهیتا؛ مهرآرا، مرداد؛ نویدیان، علی. مصلی نژاد، لیلی (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش گروهی مهارت های جرأت ورزی بر فاکتورهای مرتبط با بهداشت روانی دانش آموزان. روان پرستاری، ۴، ۷۴-۸۳.
- ربیعی، لیلی و همکاران (۱۳۹۲). شناخت اثر بخشی برنامه جرات ورزی مدرسه محور بر مهارت های خود تصمیم گیری و خود حمایتی دانش آموزان دبیرستانی. مجله دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، ۱، ۱۱-۲۲.
- زکی، محمدعلی (۱۳۸۷). پایایی و روایی مقیاس حمایت اجتماعی در دانشجویان دانشگاه های اصفهان. مجله روانپزشکی و روان شناسی بالینی ایران، ۴، ۴۳۹-۴۴۹.
- ساراسون ایرون جی و ساراسون (۱۳۸۱). روانشناسی مرضی DSMIIR ترجمه بهمن نجاریان، محمد علی اصغری مقدم و محسن دهقانی. تهران: انتشارات رشد.
- شادمرادلو، مهران (۱۳۸۳) مقایسه نقش هوش هیجانی و هوش شناختی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پیش دانشگاهی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی. دانشگاه شهید بهشتی تهران
- شریفیان، اکبر (۱۳۸۱). عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان شاهد، فصلنامه ی علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۵ و ۱۶، ۴۰-۵۷.
- شعاری نژاد، علی اکبر (۱۳۶۴). فرهنگ علوم و فن آوری، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- عارفی، مرضیه (۱۳۸۳). شناسایی متغیرهای اثرگذار بر ترک تحصیل زود هنگام دختران دوره ی راهنمایی تحصیلی، فصلنامه ی پژوهش زنان، ۳، ۳.

کدیور، پروین. (۱۳۸۱). بررسی نقش باورهای خودکارآمدی، خودگردانی و هوش در پیشرفت درسی دانش‌آموزان دبیرستانی. مجله‌ی علوم تربیتی و روانشناسی، ۴۵، ۲۶-۱۹

مرتضوی، شهرناز (۱۳۸۳) روابط متقابل بین خودکارآمدی پنداری و ادراک حمایت از سوی خانواده معلمان و دوستان نزدیک، در ارتباط با رضایت از زندگی در نمونه‌هایی از دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران. نو آوریهای آموزشی، فصلنامه علمی پژوهشی، ۳

نامداری، اسرین، واحمدی، محسن. (۱۳۹۰). رابطه‌ی بین خودکارآمدی و اهمالکاری با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر پایه‌ی اول دوره‌ی متوسطه شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۱-۹۰. نخستین همایش ملی شخصیت و زندگی نوین. تهران.

یاوریان، رویا؛ سهرابی، فریبا و یاوریان، نرمین (۱۳۸۹). بررسی تأثیر پرخاشگری جرأت‌ورزی دانش‌آموزان دبیرستانی در دخترانه شهر ارومیه در پیشرفت تحصیلی آنان. فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، ۲، ۱۱۴-۱۱۷

Abbey, A. (1993). The effect of social support on emotional well-being. Paper presented at the First International Symposium on Behavioral Health. Nags Head, North Carolina.

Hobfoll s. e & vanx a (1993) social support social resources and social contextual. Codberger s. b rezitz (end) hand book of stress. New york macm.

Heriot , S & Pritchard , M (2004) . Reciprocal Inhibition as the main Basis of Psychotherapeutic Effects by Joseph wolpe (1954). Clinical Child Psychology & Psychiatry , 9, 297-308.

Looree jay. E. (2003) Social support and well- being of the elderly m.s state university. long been. www. Prequest. com

Lin, Y. R., Shiah, I. S., Chang, Y.C., Lai, T.J., Wang, K.Y., & Chou, K.R. (2004). Evaluation of an assertiveness training program on nursing and medical students' assertiveness, self-esteem, and interpersonal communication satisfaction. Nurse Education Today, 24, 656-665.

Laura, J. F., Graham, J. R. & Naomi. S. (2007). Social support, self-esteem, and stress as predictors of adjustment to university among first-year under graduates. Journal of College Student Development, 48(3): 259-274.

Nota L, Soresi S. (2003). An assertiveness training program for indecisive student attending an Italian University. Career Development Quarterly, 15(4): 47-63.

Pamukçu, B., & Meydan, B. (2010). The role of empathic tendency and perceived social support in predicting loneliness levels of college students. Social and Behavioral Sciences, 5, 905-909.

Rosenfeld, L.B., Richman, J.M., & Bowen, G.L. (2000). Social support networks and school outcomes: The centrality of the teacher. Child and Adolescent Social Work Journal, 17(3), 205-226.

Sarason, B.R., Sarason, I.G., & Pierce, G.R. (Eds.). (1990). Social support: An interactional view. New York: John Wiley & Sons.

Sherbourne ,D., & Stewart, A.L. (1991).The MOS social support survey. *Sot Science Medicine*, 32(6), 705-714.

van Gundy, K(2002). Gender, the Assertion of Autonomy, and the Stress Process in rounq Adulthood. *Social Psychology Quarterly*, 65, 346-363.